

Uppdaterad 2022-02-17

Särskild sammanställning

Miljöbedömningsprocessen för ÖP 2040

Fastställt av: Kommunfullmäktige

Fastställt datum: 2022-04-05

Dokumentet gäller till och med: 2040-12-31

Dokumentet gäller för: Forshaga kommun

Dokumentansvarig: Kommunledningskontoret

Diarienummer: KS/2022:47

Innehåll

Inledning.....	3
Vad är en särskild sammanställning?	3
Hur miljöaspekter har integrerats i planprocessen	4
Alternativredovisning	4
Sakavgränsning	4
Hänsyn till MKB och inkomna synpunkter	6
Samråd	6
Utställning	7
Översvämningsmygg	8
Skäl för att anta planen	9
Planerade åtgärder för uppföljning och utvärdering	10

Inledning

Forshaga kommun har tagit fram en översiktsplan för kommunens fysiska utveckling med sikte på år 2040. I planen formuleras en utvecklingsstrategi, användning av mark- och vattenområden föreslås och hänsynstaganden som behöver göras i kommande planering anges. Under hela processen att ta fram översiktsplanen har avvägningar och vägval gjorts för att hantera planeringsutmaningar samt mål- och intressekonflikter för att skapa en översiktsplan som bidrar till en hållbar framtid där jordens resurser och framtida generationers behov inte åsidosätts.

Enligt 6 kap. 3 § miljöbalken ska en kommun som upprättar en plan enligt plan- och bygglagen göra en strategisk miljöbedömning om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. I princip kan all översiktsplanering därför antas innebära betydande miljöpåverkan, och ska därmed omfattas av en strategisk miljöbedömning. Miljöbedömningen ska vara en integrerad del av hela processen att ta fram en översiktsplan. Syftet är att översiktsplanen redan från början ska kunna utformas så att miljöpåverkan vid exploatering och nya markanspråk ska bli så liten som möjligt och att kända miljöproblem ska kunna påverkas positivt genom ställningstagande och åtgärder.

Vad är en särskild sammanställning?

Enligt miljöbalkens 6 kap. 16 § ska det i ett beslut att anta en plan eller ett program som omfattas av kravet på strategisk miljöbedömning eller i en särskild handling i anslutning till beslutet finnas en redovisning av:

- hur miljöaspekterna har integrerats i planen eller programmet
- hur hänsyn har tagits till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter
- skälen för att planen eller programmet har antagits i stället för de alternativ som övervägts och
- vilka åtgärder som planeras för att övervaka och följa upp den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför

Syftet med den särskilda sammanställningen är att sammanfatta miljöbedömningsprocessen och redovisa de överväganden som har gjorts. Redovisning ska ses som ett slags utvärdering av arbetet med den strategiska miljöbedömningen och detta dokument begränsas till att omfatta punkterna ovan. För en fullständig redovisning av de i processen inkomna synpunkterna samt kommunens kommentarer och ställningstaganden till dessa hänvisas till samrådsredogörelsen och det särskilda utlåtandet som tillhör planen.

Hur miljöaspekter har integrerats i planprocessen

Arbetet med att revidera kommunens översiktsplan påbörjades i september 2018 och i januari 2019 hölls ett tidigt dialogmöte med länsstyrelsen. Under mötet diskuterades vilka frågor som var av särskild vikt att hantera under den fortsatta processen att ta fram samrådsförslaget.

Senare under våren 2019 inleddes dialog med invånare och de särskilda råd för inflytande som finns i kommunen. Synpunkter inhämtades vid ett antal fysiska träffar där politiker och tjänstepersoner fanns på plats vid olika möten och evenemang. En webbkarta användes även för att inhämta förslag kring utveckling av den fysiska miljön samt information om områden som invånare anser borde bevaras. Under den tidiga dialogprocessen kom över 300 synpunkter in vilka i hög grad påverkat inriktningen på översiktsplanen.

Synpunkterna har sammanställts i ett dokument där även fyra olika utvecklingsscenarier använts för att analysera vilken framtidsbild som de olika förslagen stödjer. Översiktsplanens politiska styrgrupp (KSau) diskuterade översiktsplanens inriktning utifrån dessa scenarier och invånarnas synpunkter. I denna process samt under hela framtagandet av förslaget till översiktsplan har avvägningar gjorts och utvecklingsidéer har stämts av mot sedan tidigare identifierade miljövärden och riskfrågor som finns i kommunen.

Alternativredovisning

En del i den strategiska miljöbedömningen är att ta fram en miljökonsekvensbeskrivning. Miljökonsekvensbeskrivningen identifierar, beskriver och bedömer den betydande miljöpåverkan som kan uppstå vid ett genomförande av översiktsplanen. En miljökonsekvensbeskrivning ska också identifiera rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte, vilka i den här processen varit följande:

Nollalternativet: Översiktsplanen genomförs inte och nuvarande utvecklingstrend fortsätter.

Alternativt utvecklingsscenario: Fyra alternativa utvecklingsscenarier som diskuterats under processen. Utöver dessa lyfts olika sätt att hantera det politiska målet om 50 nya invånare per år med olika bostadstyper, men även alternativet att istället anpassa planen efter prognosen för befolkningsökning i kommunen istället för den politiska ambitionen.

Planalternativet: Översiktsplanen för 2020–2040 med angiven utvecklingsstrategi, föreslagen markanvändning och redovisade hänsynstaganden för kommande planering.

Sakavgränsning

Miljöbedömningsprocessen har från början tillämpat ett brett förhållningssätt med en mängd sakfrågor och miljöaspekter på kommunens fysiska utveckling. Efterhand har de miljöaspekter som särskilt är aktuella i Forshaga kommuns geografiska kontext kommit att analyseras närmare och planens utvecklingsförslag har särskilt vägts mot dessa intressen. Dessa

sakfrågor kan kallas för särskilt känsliga sakfrågor inom kommunen och analysen av de olika alternativen som lyfts i miljökonsekvensbeskrivningen stäms av mot dessa. Sakfrågorna är sådana att en betydande miljöpåverkan kan uppstå om inte hänsyn tas till dessa vid utveckling. Identifierade teman och sakfrågor är:

Risk, säkerhet och klimatanpassning

- Buller
- Översvämning och skyfall
- Ras, skred och erosion
- Förorenad mark
- Trafiksäkerhet

Naturmiljö

- Riksintresse naturmiljövård
- Naturreservat

Kulturmiljö

- Analys utifrån det regionala och kommunala kulturmiljöprogrammet

Trafik

- Riksintresse väg
- Riksintresse luftfart
- Riksintresse järnväg

Vattenkvalitet

- Miljökvalitetsnormer vatten

Hushållning av mark

- Jordbruksmark

I det slutliga planförslaget har ett antal åtgärder i den byggda miljön formulerats som kan tänkas riskera att innebära en betydande miljöpåverkan vid senare genomförande. Dessa åtgärder är alltså av sådan art att de kan komma att kräva en fördjupad miljöbedömning vid kommande detaljplaneläggning eller motsvarande. Dessa åtgärder bedöms vara:

- Omvandlingsområden från industri till stadsbygd
- Utvidgning av industriområdet vid Kvarntorp
- Bro till Lustnäs
- Ny gång- och cykelbro vid Tjärnheden-Dejefors
- Cykelväg till Kil, Östra Deje, Mölnbacka, Dömle och Butorp

Hänsyn till MKB och inkomna synpunkter

I miljöbalken ställs det ett antal formella krav på hur en miljöbedömning ska gå till. Det ska hållas samråd och allmänheten ska ges möjlighet att lämna synpunkter på en miljökonsekvensbeskrivning. På motsvarande sätt är samråd och allmänhetens möjlighet att lämna synpunkter i översiktsplaneprocessen reglerad i plan- och bygglagen. De båda processerna kan därför i hög grad integreras, vilket också har gjorts.

Här följer en övergripande redovisning av sakligt innehåll och förändringar av översiktsplan och miljökonsekvensbeskrivning under processens gång. Samtliga inkomna synpunkter har redovisats i samrådsredogörelse respektive särskilt utlåtande.

Samråd

Ett första förslag till översiktsplan 2040 med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning var föremål för samråd under perioden 21 april till 17 juli 2020. Forshaga kommun har valt att hålla samrådet företrädesvis digitalt för att motverka spridning av covid-19.

Samrådsförslaget har under samrådstiden funnits tillgänglig på vår hemsida forshaga.se/oversiktsplan. Synpunkter kunde lämnas digitalt via ett kontaktformulär på webben eller via e-post kommun@forshaga.se. Handlingarna har också funnits tillgängliga för utskick via posten för de som inte har haft möjlighet att läsa handlingarna digitalt. Invånare har också haft möjlighet att skicka brev till kommunen med sina synpunkter.

Samrådet har marknadsförts via kommunens hemsida, facebook, i den kommunala tidningen Kontakten och ForshagaDeje-bladet. Annonsering beträffande samrådet skedde i lokaltidningarna i NWT och VF.

Samrådshandlingarna har även skickats via mejl till myndigheter, politiska partier och nämnder, närliggande kommuner och föreningar.

Under perioden för samrådet har 25 yttranden kommit in från invånare, föreningar, grannkommuner, politiska partier och myndigheter. Inkomna synpunkter berörde en bredd av frågor, där många var av redaktionell karaktär vilka kunde bemötas med förtydliganden och kompletteringar i kommunens ställningstaganden och förhållningssätt.

Inkomna synpunkter kom att leda till att översiktsplanen reviderades på följande punkter:

- Nytt utvecklingsområde för bostäder i Skivetorp Sätra, Forshaga.
- Lagt till bro till Lustnäs.
- Lagt till järnvägen (Bergslagsbanan).
- Ett LIS-område utgår.
- Kompletterade ställningstaganden kring flera miljö-, hälso- och säkerhetsfrågor däribland markföroreningar, geoteknik, översvämningssrisk och skyfall.
- Ställningstaganden för Klarälvsbanan som en resurs för ekosystemtjänster.

- Förtydligande beskrivning av skogen som naturresurs samt ställningstagande kring SISU-området och reservatsbildning.
- Förtydligande kring "hela-resan-perspektiv", hållbart resande, laddinfrastruktur och pendelparkeringar.
- Utvecklat beskrivningen av "Naturvärden", bland annat kopplat till biotopskyddsområden och artskydd.
- Nytt fjärrvärmeverk samt hänsyn och ställningstaganden kring det.
- Kompletterat ställningstagande gällande hänsyn till Natura 2000.

Miljökonsekvensbeskrivningen uppdaterades utifrån de ändringar i planförslaget som bedömts relevanta för miljöbedömningen. Dessa är:

- Nytt utvecklingsområde för Skivetorp Sätra, Forshaga
- Bro till Lustnäs
- Nytt fjärrvärmeverk.

Utöver dessa har tydligare ställningstaganden och ytterligare planeringsunderlag kopplat till miljö, hälsa och säkerhet arbetats in, och justeringar har gjorts kring bedömning av påverkan på miljö kvalitetsnormer (MKN) vattenkvalitet, jordbruksmark, naturmiljö och påverkan på miljömålet "säker strålmiljö". Bedömning av påverkan på Natura 2000 har lyfts in.

Listan över åtgärder för att minimera risken för betydande miljöpåverkan i ett genomförande av översiktsplanens intentioner har uppdaterats och dess slutsatser har överförts till planhandlingarna. Det innebär att översiktsplanen utvecklats avseende hänsyn till risk- och säkerhetsfrågor, miljö kvalitetsnormer för vatten och särskilt skyddade naturvärden.

Utställning

Efter samrådet har förslaget till översiktsplan reviderats och kompletterats i enlighet med vad som beskrivs i samrådsredogörelsen. Ett utvecklat planförslag med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning har varit på utställning under perioden 11 juni till 25 augusti 2021. Utställningen genomfördes delvis digitalt för att minimera risken för smittspridning av covid-19.

Kungörelse av utställningen gjordes i de lokala tidningarna ForshagaDejebladet, NWT och VF. Kungörelse gick också ut via mejlutskick till myndigheter, politiska partier, föreningar och andra aktörer verksamma i kommunen.

Kommunen marknadsförde utställningen på kommunens hemsida, facebook och i den kommunala tidningen Kontakten. Planhandlingarna fanns tillgängliga på kommunens hemsida under utställningstiden, där man också kunde lämna synpunkter via ett formulär alternativt mejla sina synpunkter till kommunens mejl.

Kommunen ställde ut planförslaget i fysisk form både i kommunhusets foajé och i Lärcenter, för att ge invånarna möjlighet att ta del av och läsa planförslaget samt titta på alla tillhörande kartor i ett större format.

Under perioden för utställningen har 18 yttranden kommit in från invånare, föreningar, grannkommuner och myndigheter. Synpunkterna har lämnats in skriftligen under utställningstiden, antingen via mejl, kontaktformulär eller brev. Inkomna synpunkter under utställningen var företrädesvis av redaktionell karaktär, vilket resulterade i följande förändringar av planförslaget:

- Kommunens syn på hur översiktsplanen förhåller sig och bidrar till måluppfyllelse i den nya regionala utvecklingsstrategin
- Kommunens syn på tätortsnära odling i Forshaga
- Kommunens syn på närrecreation i Olsäter
- Kommunens ställningstaganden gällande planering och tillståndsgivning av bostäder i närheten av djurhållning
- Kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämningar som är klimatrelaterade
- Kommunen syn på hur gällande miljö kvalitetsnormer för vatten ska följas har utvecklats.

Det inkom inga synpunkter som föranlett kommunen att göra ändringar eller andra bedömningar i miljökonsekvensbeskrivningen.

Översvämningsmygg

Under översiktsplanprocessen har den betydande problematiken med översvämningsmygg i längs med Klarälven blivit synliggjord som planeringsförutsättning. Länsstyrelsen har under både samråd och utställning yttrat sig om att kommunen bör undvika planeringen av tillkommande bebyggelse med hänsyn till de olägenheter som myggorna kan ge upphov till för boende.

Kommunen anser att myggproblematiken inte ska vara den dimensionerande faktor och planeringsförutsättning som styr bebyggelseutveckling och utpekande av utvecklingsområden för bostäder. Exempelvis bedöms Tjärnheden ur ett helhetsperspektiv vara ett mycket attraktivt område med goda boendekvaliteter genom närhet till både Klarälven, Deje tätort samt närhet till kollektivtrafik.

Behovet av att hitta en lösning på problemen med översvämningsmygg är i första hand en fråga om att skapa drägliga livsförhållanden för boende och verksamma i befintlig bebyggelse i Klarälvdalen. Här menar kommunen att staten måste ta ett helhetsgrepp kring frågan och bidra till att lösa målkonflikt som uppstår mellan hänsyn till naturvärden och människors levnadsförhållanden i kommunen.

Sammanfattningsvis bedömer kommunen att spridning av myggbekämpningsmedel i nuläget är den enda metoden för att hantera problematiken med översvämningsmygg i Klarälvdalen, och att åtgärden inte är en fråga om en miljöpåverkan som uppstår till följd av ett genomförande av översiktsplanens intentioner.

Skäl för att anta planen

Nollalternativet i miljöbedömningen av översiktsplanen innebär att befintlig bebyggelseutveckling fortsätter enligt de strukturer och trender som kan ses idag. I Forshaga kommuns fall innebär detta att bostadstillskottet i kommunen främst består av enstaka villor inom Dyvelsten och Lyckan där det finns efterfrågan på tomter. Även befintliga redan planlagda områden för flerbostadshus i Forshaga tätort och villabebyggelse inom Visterud strax norr om tätorten byggs inom nollscenariot. I Deje fortsätter enstaka tomter säljas på Tjärnheden, annars sker ingen bebyggelseutveckling inom tätorten. För övrigt finns i dagsläget ingen strategisk vägledning eller utvecklingsriktningar för bebyggelsen i kommunen utöver gällande detaljplaner och områdesbestämmelser. Den bebyggelseutveckling som sker blir på så sätt slumpartad och sker inte utifrån en analys av bidrag till helhetsbilden av kommunens utveckling. I jämförelse med planalternativet bedöms nollalternativet utifrån detta ge risk för en högre miljöpåverkan.

Konkreta exempel på detta är att avsaknaden av ställningstagande kring vilken typ av område Lyckan och Dyvelsten är gör att områdenas karaktär och framväxt blir slumpartad och styrd av den enskildes efterfrågan. Då det saknas ställningstagande kring hur långt bebyggelseutvecklingen kan sträcka sig finns risk för påverkan på riksintresseområdet för naturvård och omkringliggande rekreativvärden. I planförslaget finns ställningstagande kring vilken karaktär som områdena ska ha (tätbebyggd landsbygd) samt områdenas geografiska utbredning avgränsas utifrån en avvägning mot andra värden i området.

Det saknas en strategi för lokalisering av verksamheter inom kommunen, vilket gör att goda boendemiljöer riskerar att omöjliggöras om en störande verksamhet placeras så att läget låses. I planförslaget finns en uttalad ambition om hur störande verksamheter ska placeras i förhållande till övrig bebyggelse, och ett strategiskt fördelaktigt läge för utveckling av denna typ av verksamheter pekas ut på Kvarntorp.

I nollalternativet finns inte heller ambitionerna som lyfts i planförslaget kring ett sammanhängande gång- och cykelnät i hela kommunen. Detta gör att byggande på landsbygden riskerar att utebli eller att denna typ av utveckling riskerar att bidra till ett ökat bilberoende som kan ge en negativ miljöpåverkan. Planalternativet ger en möjlighet att se en utveckling i hela kommunen som bygger på ett hållbart transportsystem.

Under översiktsplaneprocessen har olika avvägningar och vägval gjorts som är en del i miljöbedömningen, likväl som de är avgörande för den framtid för kommunen som målas upp i planförslaget. En del i detta arbete har varit framtagandet av fyra olika scenarier för framtidens Forshaga. Dessa har använts som ett verktyg för att undersöka vilken riktning och konsekvenser som olika typer av utvecklingsförslag leder till. Den största negativa miljöpåverkan har på så sätt undvikits genom att låta de värden och viktiga miljöfrågor som identifierats i kommunen tidigt påverkat hur utvecklingsförslagen i översiktsplanen har utformats.

Av de alternativa utvecklingsscenarion som undersökts under processen, och som redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen, är översiktsplanen det alternativ som anses få minst negativ miljöpåverkan. Nollalternativet ger en oförutsägbarhet vad gäller kommunens utveckling och lämnar många frågor åt slumpen. Planens ställningstaganden och hänsyn till identifierade miljöeffekter i miljöbedömningen har sammantaget inneburit en översiktsplan som bidrar till en hållbar utveckling genom att skapa förutsättningar att minimera de negativa miljöeffekterna av planens genomförande.

Planerade åtgärder för uppföljning och utvärdering

Översiktsplanen bedöms bidra till en hållbar bebyggelseutveckling i kommunen. Detta förutsatt att kommunen jobbar aktivt med de åtgärder som formulerats i miljökonsekvensbeskrivningen. Flertalet av de identifierade åtgärderna handlar om löpande ärendehantering i kommunen.

Uppföljning av översiktsplanens miljöeffekter kan indirekt följas upp genom det efterföljande arbetet i kommunen, med bland annat detaljplaner, tillstånd och lov samt miljökonsekvensbeskrivningar kopplat till dessa. En stor del av de föreslagna åtgärderna kommer att integreras i kommande planprocesser där miljöpåverkan kan bedömas på en mer detaljerad nivå.

Uppföljning av översiktsplanens miljöpåverkan kan också ske i samband med att kommunen tar ställning till översiktsplanens aktualitet. Den tidigare aktualitetsprövningen av översiktsplanen ersätts från och med valet år 2022 med krav om att kommunfullmäktige ska ta fram en planeringsstrategi varje mandatperiod. Planeringsstrategin blir kommunens verktyg för uppföljning. I samband med framtagandet av planeringsstrategin gör kommunen en framåtsyftande, politisk helhetsbedömning av översiktsplanens aktualitet och en prioritering av den fortsatta översiktsplaneringen.